

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av barnskyddslagen och lag om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av barnskyddslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att barnskyddslagen preciseras så att tidpunkten för utbetalning av medel för eget hushåll ska ske när en ung person fyller 25 år.

Genom propositionen ändras också barnskyddslagens hänvisningar till förvaltningsprocesslagen till hänvisningar till lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som godkändes av riksdagen den 19 februari 2019.

I propositionen föreslås det dessutom att ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen (542/2019) ändras så att kommunens skyldighet att ordna eftervård till en ung person som har rätt till eftervård tills han eller hon fyller 25 år inte tillämpas på barn och unga personer vars rätt till eftervård har upphört före den 1 januari 2020.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
INNEHÅLL	2
MOTIVERING	3
1 Nuläge.....	3
1.1 Kommunens skyldighet att ordna eftervård och överlåtelse av medel för eget hushåll.....	3
1.2 Barnskyddslagens bestämmelser om beslutsfattande och systemet för att söka ändring	3
2 Föreslagna ändringar.....	5
2.1 Utbetalning av medel för eget hushåll.....	5
2.2 Ändringar av barnskyddslagen till följd av den nya lagen om rättegång i förvaltningsärenden.....	5
2.3 Ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen	7
3 Alternativ för genomförandet.....	7
4 Propositionens konsekvenser	8
4.1 Konsekvenser för myndigheterna.....	8
4.2 Ekonomiska konsekvenser	9
4.3 Konsekvenser för parterna.....	9
5 Beredningen av propositionen	10
6 Ikraftträdande.....	10
7 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	10
LAGFÖRSLAG	13
om ändring av barnskyddslagen	13
om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av barnskyddslagen	16
BILAGOR.....	17
PARALLELLTEXT	17
om ändring av barnskyddslagen.....	17
om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av barnskyddslagen	23

MOTIVERING

1 Nuläge

1.1 Kommunens skyldighet att ordna eftervård och överlåtelse av medel för eget hushåll

Enligt 75 § i barnskyddslagen (417/2007) ska eftervård ordnas efter det att vård utom hemmet har avslutats och likaså sedan en placering som stödåtgärd inom öppenvården har avslutats, om placeringen varat minst ett halvt år utan avbrott och berört enbart barnet. Eftervård kan också ordnas för andra än sådana unga personer som varit klienter hos barnskyddet på det sätt som anges ovan.

I samband med godkännandet av regeringens proposition med förslag till ändring av barnskyddslagen (RP 237/2018 rd) godkände riksdagen lagförslaget i lagmotion LM 86/2018 rd, som gällde en höjning av åldersgränsen för eftervård. Till följd av lagändringen fortsätter kommunens skyldighet att ordna eftervård tills den unga personen fyller 25 år i stället för 21 år som för närvarande. Lagen om ändring av barnskyddslagen (542/2019) träder i kraft den 1 januari 2020.

I 77 § i barnskyddslagen föreskrivs det om medel för eget hushåll. Utgångspunkten enligt 3 mom. är att medel för eget hushåll ska betalas till ett barn eller en ung person när eftervården avslutas. Av särskilda skäl i anslutning till stödjande och tryggnad av barnets eller den unga personens självständighetsprocess kan man dock göra undantag från huvudregeln för utbetalning av medel för eget hushåll. Även i det fallet ska medel för eget hushåll betalas till en ung person senast när han eller hon fyller 21 år.

1.2 Barnskyddslagens bestämmelser om beslutsfattande och systemet för att söka ändring

Enligt den gällande barnskyddslagen (417/2007) avgör förvaltningsdomstolen på ansökan av en tjänsteinnehavare som första instans ärenden som gäller omhändertaganden och vård utom hemmet när vårdnadshavaren eller ett barn som har fyllt 12 år motsätter sig omhändertagandet eller den därtill anslutna placeringen i vård utom hemmet. Enligt regeringens proposition (RP 252/2006 rd) tolkas beslutet vara mot klientens vilja även i en situation då parterna i och för sig kan gå med på omhändertagande men inte sätter att ordna vård utom hemmet.

Förvaltningsdomstolen är beslutsfattare i första instans även i ärenden som gäller undersökning av barn för att utreda behovet av barnskydd. Förvaltningsdomstolen kan i enlighet med 28 § i barnskyddslagen på ansökan av en tjänsteinnehavare ge tillstånd till att ett barn undersöks av en läkare eller någon annan expert för att utreda behovet av barnskydd, även om barnets vårdnadshavare uttryckligen förbjuder undersökningen.

I övriga ärenden som gäller barn- och familjeinriktat barnskydd fattas besluten i första instans av tjänsteinnehavare i kommunen. I ärenden som är särskilt betydelsefulla med tanke på barnets och familjens rättssäkerhet söks ändring direkt hos förvaltningsdomstolen. Enligt 90 § i barnskyddslagen får ändring i ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, då ärendet gäller brådskande placering och förlängning av en brådskande placering, omhändertagande baserat på samtycke samt därtill ansluten vård utom hemmet, ändring av platsen för vård utom hemmet som görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar, avslutande av omhändertagande, begränsning av kontakter, omhändertagande av ämnen och föremål, undanhållande av en försändelse, begränsning av rörelsefriheten, isolering samt särskild omsorg.

Även i beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas direkt hos förvaltningsdomstolen.

På sökande av ändring i andra ärenden tillämpas bestämmelserna i socialvårdslagen och förvaltningsprocesslagen, om inte något annat föreskrivs i barnskyddslagen. Omprövning av tjänsteinnehavares beslut, som gäller till exempel öppenvård enligt 7 kap. eller ordnande av eftervård enligt 12 kap., söks således först hos det organ som ansvarar för socialvården. Först efter det att organet har fattat beslut i ärendet får beslutet överklagas hos förvaltningsdomstolen. Förfarandet med begäran om omprövning används också vid ärenden som gäller tryggande av försörjning och boende och förbud mot placering i ett visst enskilt hem.

Enligt 92 § 1 mom. i barnskyddslagen får ändring i förvaltningsdomstolens beslut sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd när det är fråga om beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet, avslutande av omhändertagande, begränsning av kontakter, beviljande av tillstånd till undersökning av barn, tryggande av försörjning och boende, eftervård och förbud mot placering i visst enskilt hem. Däremot krävs besvärstillstånd för sökande av ändring i förvaltningsdomstolens beslut som gäller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna. Parterna och den myndighet som har fattat beslutet eller gjort ansökan har besvär rätt i de ovannämnda ärendena.

Över andra beslut av förvaltningsdomstolen som gäller barn- och familjeinriktat barnskydd får besvär inte anföras hos högsta förvaltningsdomstolen. Förbudet att anföras besvär hos högsta förvaltningsdomstolen gäller också beslut som förvaltningsdomstolen har fattat under handläggningen av ärendet och genom vilket verkställigheten av det överklagade beslutet förbjuds eller avbryts. I ett interimistiskt förordnande som förvaltningsdomstolen meddelat gällande barnets vistelseort, vård och uppfostran får enligt barnskyddslagen inte heller ändring sökas särskilt genom besvär.

Den nya lagen om rättegång i förvaltningsärenden

Riksdagen har den 19 februari 2019 antagit en ny lag om rättegång i förvaltningsärenden (nedan även förvaltningsprocesslagen), som upphäver den gällande förvaltningsprocesslagen (586/1996). När den nya förvaltningsprocesslagen träder i kraft krävs det besvärstillstånd för att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut hos högsta förvaltningsdomstolen. Det ska i lag föreskrivas särskilt om undantag från detta förfarande. Systemet med besvärstillstånd kvarstår i övrigt oförändrat, det vill säga högsta förvaltningsdomstolen ska bevilja besvärstillstånd, om det finns en i lag föreskriven grund för det.

Grunderna för besvärstillstånd kvarstår oförändrade i den nya lagen. En grund för att bevilja besvärstillstånd kan vara prejudikatgrund, när en enhetlig praxis för tolkning och tillämpning av lagstiftningen och styrningen av lagstiftningen kräver det. Besvärstillstånd ska också beviljas om det finns särskilda skäl för högsta förvaltningsdomstolen att avgöra ärendet på grund av att det i ärendet skett ett uppenbart fel, eller om det finns något annat vägande skäl för att bevilja besvärstillstånd. Sådana skäl kan bland annat vara att ärendet är av ekonomisk eller annan särskilt stor betydelse med tanke på ändringssökandens rättssäkerhet eller det allmänna intresset.

Målet med besvärstillståndsregleringen är att utveckla högsta förvaltningsdomstolens ställning i riktning mot en domstol som i högre grad än nu styr förvaltningen och förvaltningsdomstolarna genom sina avgöranden. Ett utvidgat användningsområde för besvärstillståndssystemet anses gör det möjligt för högsta förvaltningsdomstolen att bättre än i nuläget koncentrera sig på krävande rättsfrågor och på att trygga en enhetlig rättspraxis. Besvärstillståndsregleringen anses också bidra till att säkerställa högsta förvaltningsdomstolens möjligheter att trygga en rättegång

utan fördröjningar i ärenden där det är viktigt med ett avgörande från högsta rättsinstans (RP 29/2018 rd, s. 219-220).

En allmän hänvisning till förvaltningsprocesslagen i någon annan lag avser enligt 127 § i den nya förvaltningsprocesslagen en hänvisning till den nya lagen. Således gäller bestämmelsen om besvärstillstånd i den nya lagen också alla de ärenden som avses i barnskyddslagens 92 § 1 mom. enligt vilket ändring i de ärenden som anges i momentet får sökas på det sätt som föreskrivs förvaltningsprocesslagen. När den nya förvaltningsprocesslagen träder i kraft krävs det besvärstillstånd även vid beslut som förvaltningsdomstolen fattat som första instans, det vill säga ärenden som gäller tvångsomhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet samt ärenden som gäller undersökning av barn för att utreda behovet av barnskydd.

2 Föreslagna ändringar

2.1 Utbetalning av medel för eget hushåll

Eftersom åldersgränsen för eftervård höjs till 25 år är det ändamålsenligt att ändra 77 § 3 mom. i barnskyddslagen så att det organ som ansvarar för socialvården har skyldighet att betala medel för eget hushåll till en ung person senast när han eller hon fyller 25 år. För närvarande ska medel för eget hushåll ges en ung person som håller på att bli självständig senast när han eller hon fyller 21 år.

2.2 Ändringar av barnskyddslagen till följd av den nya lagen om rättegång i förvaltningsärenden

Genom förslaget ändras de allmänna hänvisningarna till förvaltningsprocesslagen i 82, 89 och 90 § i barnskyddslagen till hänvisningar till lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Hänvisningen till 37 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen i 84 § 1 mom., som gäller förberedande muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen, ändras till en hänvisning till 47 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, som gäller muntlig förberedelse. Det föreslås också att hänvisningarna i 84 § 2 mom. till 37 och 38 § i förvaltningsprocesslagen ändras till att gälla 57 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden, där det föreskrivs om ordnande av muntlig förhandling. Även om den nya förvaltningsprocesslagen i likhet med den upphävda lagen också innehåller en bestämmelse om begränsad muntlig förhandling, är det ändamålsenligt att ändra hänvisningsbestämmelsen i 84 § i barnskyddslagen så att den gäller den nya 47 §, som gäller muntlig förberedelse. Enligt den nya förvaltningsprocesslagen kan muntlig förberedelse ordnas i syfte att ta reda på om vilka omständigheter de delaktiga i rättegången har olika åsikter och vilka utredningar som kan läggas fram till stöd för yrkandena. Vid den muntliga förberedelsen hörs inte vittnen eller sakkunniga. Barnskyddslagens 84 § motsvarar således till innehållet den gällande lagen, men det föreslås att hänvisningarna ändras till att motsvara den nya lagstiftningen.

Hänvisningen till förvaltningsprocesslagen i 92 § 1 mom., som gäller sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen, ersätts med en hänvisning till lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det föreslås också att bestämmelsen om besvärstillstånd i ärenden som gäller ansvarsfördelningen mellan kommunerna slopas. I övrigt kvarstår 92 § oförändrad.

I 92 § i barnskyddslagen ska det inte föreskrivas om undantag från systemet med besvärstillstånd enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Detta innebär att det i enlighet med den nya förvaltningsprocesslagen krävs besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen i alla de ärenden som avses i 92 § i barnskyddslagen. Enligt den gällande barnskyddslagen krävs det

besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen endast i ärenden som gäller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna.

Vid bedömningen av besvärstillståndsfordrandets tillämplighet i ärenden som gäller omhändertagande har grundlagsutskottet konstaterat att beslut om tvångsomhändertagande innebär ett relativt kännbart ingripande i barnets och familjens grundläggande fri- och rättigheter. Utskottet har ändå ansett att ärenden som gäller omhändertagande också inbegriper faktorer särskilt i anknytning till barnets bästa, som talar starkt för att ärendet ska handläggas snabbt och att de beslut som gäller omhändertagandet ska vinna laga kraft snabbare. Grundlagsutskottet hänvisade i fråga om detta till högsta förvaltningsdomstolens förslag till statsrådet den 17 september 2013 om ändring av bestämmelsen om sökande av ändring i barnskyddslagen. (GrUU 55/2014 rd). Förslaget gällde både omhändertagande och de barnskyddsärenden som avgörs genom förvaltningsbeslut i första instans.

I sitt förslag ansåg högsta förvaltningsdomstolen dessutom att en ny behandling av ärenden som gäller omhändertagande och vård utom hemmet i samma omfattning vid högsta förvaltningsdomstolen inte tillför bedömningen av ärendet något nytt. När besvär anförs i dessa ärenden grundar sig besvären i allmänhet på meningsskiljaktigheter gällande samma omständigheter som redan har avgjorts vid förvaltningsdomstolen på basis av ett omfattande material. Högsta förvaltningsdomstolen förde också fram att i merparten av besluten ändrar den inte förvaltningsdomstolens beslut.

Grundlagsutskottet menar att 21 § i grundlagen inte utgör hinder för att utvidga systemet med besvärstillstånd till barnskyddsärenden, inklusive tvångsomhändertagande och förordnande av vård utom hemmet, ifall andra rättssäkerhetsarrangemang kan trygga barnens och deras familjers rättssäkerhet (GrUU 55/2014 rd).

I förfarandet med besvärstillstånd ska parterna och myndigheterna fortfarande ha möjlighet att söka ändring i förvaltningsdomstolens beslut, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd i ärendet. Grunderna för beviljande av besvärstillstånd enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden begränsar sig inte enbart till prejudikatsaspekten utan besvärstillstånd ska också beviljas om det har skett ett uppenbart fel i ärendet eller om det finns något annat vägande skäl. Med beaktande av att beslut som gäller barnskyddsärenden innebär åtgärder som i stor utsträckning inbegriper barnets bästa och skyddet för familjelivet är det med tanke på rättssäkerhetsaspekten motiverat att ha en låg tröskel för att bevilja besvärstillstånd i fråga om de beslut som avses i paragrafen.

Det rättsskydd som förvaltningsdomstolen ger bidrar till att fullfölja de rättssäkerhetsgarantier som krävs på grund av barnskyddsärendenas art och betydelse. När ett barnskyddsärende behandlas vid förvaltningsdomstolen har parterna alla förfarandemässiga rättssäkerhetsgarantier enligt förvaltningsprocesslagen till sitt förfogande, bland annat rätt till muntlig förhandling. Med tanke på tillgodoseendet av barnets bästa är det dessutom väsentligt att det vid handläggningen och avgörandet av ärenden som gäller barn- och familjeinriktat barnskydd i förvaltningsdomstolens sammansättning ingår en sakkunnigledamot som är insatt i ärenden som gäller barnskydd.

I fråga om omhändertaganden bör det också noteras att även om det är fråga om ett beslut som gäller tills vidare har föräldrarna och ett barn som fyllt 12 år alltid möjlighet att ansöka om avslutande av omhändertagandet och på så sätt få ärendet upp till ny behandling. Beslut med anledning av ansökan om avslutande av omhändertagande kan däremot överklagas direkt hos förvaltningsdomstolen.

Genom att övergå till ett förfarande med besvärstillstånd kan de totala rättegångstiderna förkortas särskilt i de fall där högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd. Långa rättsprocesser är tunga för barnen och familjerna och försvårar arbetet med familjerna för att avhjälpa situationen. Det ligger i barnets intresse att rättsprocessen avslutas inom en rimlig tid.

2.3 Ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen

Det föreslås att övergångsbestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen (542/2019) ändras så att det nya 3 mom. i 75 § om skyldighet att ordna eftervård inte ska tillämpas på barn och unga personer vars rätt till eftervård har upphört före lagens ikraftträdande den 1 januari 2020. Syftet med ändringen är att precisera tillämpningsområdet för den ändring av barnskyddslagen som redan godkänts och om vilket riksdagen inte har föreskrivit något i ikraftträdandebestämmelsen.

Lagen hindrar dock inte kommunerna från att erbjuda eftervård också till sådana barn och unga personer vars rätt till eftervård redan har upphört enligt den gällande lagen, om stödet anses behövt. Kommunerna har dock inte lagstadgad skyldighet att ordna sådan eftervård.

3 Alternativ för genomförandet

Vid beredningen har man också övervägt möjligheten att i barnskyddslagen föreskriva om ett undantag från systemet med besvärstillstånd enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden och på så sätt bevara rätten att fritt söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen i en del av de ärenden som avses i 92 § 1 mom. i barnskyddslagen.

Eftersom högsta förvaltningsdomstolen är den enda besvärsinstansen i ärenden som gäller tvångsomhändertagande och vård utom hemmet samt undersökning av barn innebär en utvidgning av kravet på besvärstillstånd till att gälla dessa ärendegrupper att en enskild parts rätt att söka ändring begränsas betydligt. I de andra ärenden som avses i 92 § 1 mom. i den gällande barnskyddslagen har parterna däremot möjlighet att först fritt överklaga ett beslut av en kommunal tjänsteinnehavare hos förvaltningsdomstolen. Dessutom föregås detta skede av omprövning i en del av de ärenden som avses i momentet.

Det ökade behovet av rättssäkerhet i fråga om beslut som gäller tvångsomhändertagande och tillstånd till undersökning av barn talar för rätten att fritt söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen. Omhändertagande innebär ett kraftfullt ingrepp i skyddet för den personliga friheten enligt 7 § 1 mom. och skyddet för privatlivet och familjelivet enligt 10 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 58/2006 rd). I praktiken innebär omhändertagande oftast att ett barn separeras fysiskt från sina biologiska föräldrar och att en stor del av vårdnadshavarens rättigheter efter omhändertagandet överförs till det organ som ansvarar för socialvården. Även tillstånd till undersökning av barn innebär att det allmänna kraftigt ingriper i skyddet för barnets och föräldrarnas privatliv och familjeliv och i barnets integritet, även om beslutet grundar sig på ett behov som utgår från barnets bästa.

I ärenden som gäller omhändertagande och placering i vård utom hemmet samt i ärenden som gäller tillstånd till undersökning av barn kräver beslutsfattandet att de grundläggande och mänskliga rättigheterna avvägs och att barnets bästa bedöms från fall till fall. Genom att föreskriva om ett undantag från det allmänna systemet med besvärstillstånd i fråga om de ovan nämnda ärendegrupperna bibehålls möjligheten för parterna i ett barnskyddsärende att alltid få sitt besvärsärende behandlat i en fullskalig rättegång. Detta stärker parternas rättssäkerhet.

Tillämpningen av systemet med besvärstillstånd har även betydelse med tanke på delaktigheten. I ärenden där besvärstillstånd inte beviljas hör högsta förvaltningsdomstolen i allmänhet inte parterna eller inhämtar utlåtanden av myndigheter. Genom att bevara rätten att fritt söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen i fråga om beslut som gäller tvångsomhändertagande och tillstånd till undersökning av barn säkerställs det att parterna alltid blir hörda i besvärärenden som gäller barnskydd.

Trots de omständigheter som talar för rätten att fritt söka ändring har man vid beredningen kommit till den slutsatsen att det inte är nödvändigt att i barnskyddslagen föreskriva om ett undantag från förfarandet med besvärstillstånd enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Det rättsskydd som förvaltningsdomstolen ger kan anses i tillräckligt hög grad även fullfölja de rättssäkerhetsgarantier som på grund av ärendets art och betydelse krävs i de barnskyddsärenden som förvaltningsdomstolen behandlar i första instans. Parterna ska också alltid ha möjlighet att ansöka om avslutande av omhändertagande och på så sätt få sitt ärende behandlat på nytt. Genom grunderna för besvärstillstånd säkerställs även parternas rättsskydd när det behövs ett avgörande från den högsta rättsinstansen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för myndigheterna

Konsekvenser för kommunerna

När åldern för rätt till eftervård höjs med stöd av den redan godkända lagändringen (542/2019) från 21 till 25 år fortsätter 20-åringarnas rätt till eftervård ytterligare fyra år. Kommunernas skyldighet att ordna eftervård fortsätter således högst ytterligare 4 år. Om det antas att en tredjedel av dem som får eftervård, det vill säga ca 2 670 unga, fyller 21 år och eftervårdstjänsterna för dem fortsätter på samma sätt som för närvarande, behövs det tilläggsresurser för kommunala socialarbetare motsvarande uppskattningsvis 67 årsverken.

Konsekvenser för högsta förvaltningsdomstolens verksamhet

Till högsta förvaltningsdomstolen inkommer ärenden enligt barnskyddslagen inom sex undergrupper. År 2018 tog högsta förvaltningsdomstolen emot 230 ärenden som gällde omhändertagande och placering i vård utom hemmet (180 st. år 2017, 212 st. år 2016, 198 st. år 2015). Antalet ärenden som gällde avslutande av omhändertagande var 25 (21, 42, 38), antalet ärenden som gällde begränsning av kontakter var 41 (38, 41, 62) och antalet övriga barnskyddsärenden var 42. År 2018 inleddes sammanlagt 338 barnskyddsärenden i högsta förvaltningsdomstolen.

I regeringens proposition om den nya förvaltningsprocesslagen bedöms det att efter lagens ikraftträdande kommer besvärstillstånd att beviljas i ca 15 procent av besvärstillståndsärendena (RP 29/2018 rd, s. 60). I barnskyddsärenden kommer det enligt denna bedömning i fortsättningen att beviljas ca 30–40 besvärstillstånd per år. Detta minskar antalet barnskyddsärenden som behandlas vid högsta förvaltningsdomstolen med ungefär en tredjedel per år.

Konsekvenser för övriga myndigheter

De föreslagna ändringarna har inga betydande konsekvenser för övriga myndigheters verksamhet. Till följd av ändringarna av systemet för sökande av ändring i barnskyddslagen ska en myndighet som gjort en ansökan eller fattat ett beslut ansöka om besvärstillstånd hos högsta förvaltningsdomstolen, om myndigheten söker ändring i förvaltningsdomstolens beslut.

4.2 Ekonomiska konsekvenser

Höjningen av åldersgränsen för eftervård i samband med godkännandet av förslaget till ändring av barnskyddslagen grundade sig på en lagmotion som inte innehöll en kostnadskalkyl. För närvarande omfattas ca 8 000 barn och unga personer av eftervård. Av klienterna i eftervård är 86 procent unga personer som fyllt 18 år och 14 procent barn under 18 år, det vill säga ca 6 880 unga och ca 1 120 barn. Årligen blir ca 1 500 barn som placerats utom hemmet myndiga. En stor del av dem antas fortsätta som klienter i eftervården. Kostnaderna för eftervård för unga som fyllt 18 år uppgår till ca 30 000 000 euro.

När åldern för rätt till eftervård höjs från 21 till 25 år fortsätter 20-åringarnas rätt till eftervård ytterligare fyra år. Om det antas att en tredjedel av dem som får eftervård, det vill säga ca 2 670 unga, fyller 21 år och eftervårdstjänsterna fortsätter på samma sätt som för närvarande för dem är merkostnaden under det första året uppskattningsvis ca 12 miljoner euro (4 348 euro x 2 670 unga) och under de tre påföljande åren ca 12 miljoner euro per år. Behovet av eftervårdstjänster och tjänsternas omfattning minskar dock avsevärt i takt med att den unga personen blir äldre och därmed minskar också kostnaderna. Således är merkostnaden uppskattningsvis mindre än 12 miljoner euro. Kostnaderna har beaktats till fullt belopp i finansieringen av den kommunala basservicen.

I denna proposition föreslås det att ikraftträdandebestämmelsen i den redan godkända lagen om ändring av barnskyddslagen (542/2019) ändras så att det preciseras att kommunens skyldighet att ordna eftervård till en ung person som har rätt till eftervård tills han eller hon fyller 25 år inte ska tillämpas på barn och unga personer vars rätt till eftervård har upphört före den 1 januari 2020. Förslaget föranleder således inte kostnader som överskrider kostnaderna enligt den redan godkända lagändringen.

Ändringen av systemet för ändringssökande i barnskyddslagen kommer att minska antalet barnskyddsärenden som behandlas vid högsta förvaltningsdomstolen. Det kan antas att i framtiden kommer besvärstillstånd att beviljas i en bråkdel av barnskyddsärendena. Detta ger en kostnadsbesparing i form av minskad arbetsmängd och minskat behov av årsverken.

4.3 Konsekvenser för parterna

Bestämmelserna om besvärstillstånd inverkar inte på rätten att anföra besvär över förvaltningsdomstolens beslut, utan på i vilken omfattning besvären prövas. I ärenden som gäller besvärstillstånd undersöker högsta förvaltningsdomstolen först om det finns grund för att bevilja besvärstillstånd i det aktuella fallet. Om det finns en grund för besvärstillstånd, ska högsta förvaltningsdomstolen bevilja besvärstillstånd. Villkoren för när tillstånd ska beviljas begränsar sig inte enbart till prejudikatsaspekten utan besvärstillstånd ska också beviljas om det har skett ett uppenbart fel i ärendet eller om det finns något annat vägande skäl. Högsta förvaltningsdomstolen ska således när den prövar om det finns grund för beviljande av besvärstillstånd säkerställa en enhetlig rättspraxis och dessutom beakta de delaktigas behov av rättssäkerhet i enskilda fall.

Den totala rättegångstiden förkortas i fråga om de ärenden där högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd. En snabb domstolsbehandling främjar en stabilisering av barnets situation och möjligheterna för dem som arbetar med barnet att ge det stabila och trygga uppväxtförhållanden. Den osäkerhet som är förknippad med långa domstolsbehandlingar stör barnets och familjelivets utveckling i en gynnsam riktning.

Emellertid innebär en övergång till ett förfarande med besvärstillstånd att i fortsättningen kommer besvärstillstånd inte att beviljas i majoriteten av de ärenden som gäller barnskydd. I fråga

om tvångsomhändertaganden innebär detta att största delen av besluten gällande omhändertagande kommer att avgöras i första instans. För parterna har tillämpningen av systemet med besvärstillstånd även betydelse med tanke på delaktigheten. I ärenden där besvärstillstånd inte beviljas hör högsta förvaltningsdomstolen i allmänhet inte parterna eller inhämtar utlåtanden av myndigheter.

5 Beredningen av propositionen

Proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet.

Utkastet till propositionen med förslag till ändring av barnskyddslagen var på remiss x.x.–x.x.2019. Sammanlagt xx yttranden lämnades om förslaget. Sammandrag av utlåtandena...

Saken behandlades i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning xx.xx.2019.

6 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.

De nya bestämmelserna om besvärstillstånd tillämpas på beslut av förvaltningsdomstolen som har meddelats efter det att den föreslagna lagen trätt i kraft.

7 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås inte bestämmelser om undantag från systemet med besvärstillstånd enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Utgångspunkten i den nya förvaltningsprocesslagen är att förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen enbart om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Avvikelsen från huvudregeln för besvärstillstånd är förenlig med den nyare tolkningspraxis som grundlagsutskottet tillämpat sedan 2012. Enligt utskottet finns det inte längre skäl att i princip förhålla sig restriktivt till en utvidgning av systemet med besvärstillstånd (se GrUU 32/2012 rd).

Den rätt att få sin sak behandlad i domstol som garanteras i artikel 6 i Europakonventionen tillgodoses om en rättvis rättegång ordnas i minst en rättsinstans. Om det i konventionsstaten är möjligt att få ett ärende som avgjorts i domstol upptaget till behandling i en fullföljdsdomstol ska också förfarandet i andra domstolsinstans uppfylla kraven på en rättvis rättegång. I artikeln förutsätts emellertid inte att processen vid sökande av ändring i alla avseenden ska vara likadan som rättegången i första instans. Exempelvis kan besvärstillstånds-förfarandet uppfylla de krav som ställs i artikeln även om ändringssökanden inte ges möjlighet att bli hörd personligen i fullföljdsdomstolen.

Vid en bedömning av systemet med besvärstillstånd och en utvidgning av det har grundlagsutskottet ansett det vara väsentligt att se till att systemet för att söka ändring över lag garanterar både att det finns tillgänglig och tillräcklig rättssäkerhet och att ärendena behandlas så snabbt det går med hänsyn till kravet på rättssäkerhet. Tillämpningen av systemet bör därför i alla ärendekategorier bygga på en samordnad och konsekvent bedömning av behovet av rättssäkerhet. Det gäller framför allt att kontrollera om sökandet av ändring före högsta förvaltningsdomstolen är ordnat så att de rättssäkerhetsgarantier som på grund av ärendets art och betydelse krävs i den aktuella ärendekategorin fullföljs. Det har också betydelse huruvida högsta förvaltningsdomstolens skyldighet eller möjlighet att bevilja besvärstillstånd enligt de lagfästa kriterierna räcker till för att garantera tillgången på rättssäkerhet i den aktuella ärendekategorin. I de

fall där beslutet är positivt är det med hänsyn till 21 § i grundlagen i regel motiverat att tillämpa systemet med besvärstillstånd (GrUU 32/2012 rd, se också GrUU 55/2014 rd).

Alla de barnskyddsärenden som man för närvarande får söka ändring i genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen utan besvärstillstånd kommer att omfattas av bestämmelserna om besvärstillstånd när den nya förvaltningsprocesslagen träder i kraft. Besvärstillstånd krävs också i ärenden som gäller tvångsomhändertagande och därtill ansluten vård utom hemmet samt i ärenden som gäller tillstånd till undersökning av barn. I dessa ärenden är högsta förvaltningsdomstolen den enda besvärinstansen.

Grundlagsutskottet har ansett att det inom statsrådet finns skäl att utreda möjligheten att utvidga systemet med besvärstillstånd till barnskyddsärenden inklusive tvångsomhändertagande och förordnande av vård utom hemmet. Utskottet menar att 21 § i grundlagen inte utgör hinder för en sådan reglering ifall andra rättssäkerhetsarrangemang kan trygga barnens och deras familjers rättssäkerhet (GrUU 55/2014 rd).

Grundlagsutskottet har dock ansett att kravet på besvärstillstånd vid beslut som domstolen fattat som första instans utgör en exceptionell begränsning av rätten att söka ändring och kräver grunder som är vägande, allmänt godtagbara och särskilda med hänsyn till rättssäkerhet och sökande av ändring. (GrUU 68/2014 rd, se också GrUU 33/2012 rd, s. 3/I).

Barnskyddsärenden gäller i stor utsträckning barnets bästa och skyddet för familjelivet. Beslut om tvångsomhändertagande innebär ett relativt kännbart ingripande i barnets och familjens grundläggande fri- och rättigheter och därför innefattar dessa beslut ett ökat behov av rättssäkerhet.

Parterna kan även i fortsättningen få sitt ärende prövat av högsta förvaltningsdomstolen. Tillståndet ska beviljas om någon av grunderna för beviljande föreligger. Högsta förvaltningsdomstolen kan bevilja besvärstillstånd på prejudikatgrund och även om det har skett ett uppenbart fel eller om det finns något annat vägande skäl. Högsta förvaltningsdomstolen ska således när den prövar om det finns grund för besvärstillstånd även beakta behovet av rättssäkerhet i enskilda fall.

Parterna har dessutom alla förfarandemässiga rättsskyddsgarantier enligt förvaltningsprocesslagen till sitt förfogande när ett barnskyddsärende behandlas av förvaltningsdomstolen. Centrala garantier är rätten till muntlig förhandling och förvaltningsdomstolens skyldighet att utreda ärendet med beaktande av barnets bästa. I förvaltningsdomstolens domföra sammansättning ska det dessutom ingå en sakkunnigledamot som är insatt i ärenden som gäller barnskydd.

Även om ett ärende som gäller tvångsomhändertagande avgörs i första instans av förvaltningsdomstolen, föregås behandlingen av dessa ärenden i förvaltningsdomstolen av en utredning om behovet av barnskydd som görs av barnskyddsmyndigheten i kommunen. Det är ofta fråga om familjer som varit klienter inom barnskyddet under flera år och myndigheterna känner väl familjen och familjens problem. Innan ett beslut om omhändertagande fattas har man arbetat intensivt med familjen och öppenvårdens stödåtgärder för familjen har bedömts på kommunal nivå. Förvaltningsdomstolen har således ett omfattande skriftligt material om barnets och familjens förhållanden till sitt förfogande också i barnskyddsärenden som inleds på ansökan. Utifrån detta material är det möjligt att bedöma om de omständigheter som barnskyddsåtgärderna grundar sig på stämmer och fatta ett motiverat beslut om behovet av barnskyddsåtgärder som är förenligt med barnets bästa.

Förfarandet med besvärstillstånd förkortar rättegångarnas längd särskilt i fråga om de ärenden där högsta förvaltningsdomstolen inte beviljar besvärstillstånd och förfarandet främjar därigenom en skyndsam behandling, vilket är en av garantierna för en rättvis rättegång. Kravet på skyndsam behandling uttrycker den princip om barnets bästa som ska tillämpas i barnskyddsärenden och som också ingår i FN:s konvention om barnets rättigheter.

Enligt regeringens uppfattning kan lagförslaget behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Propositionen behöver inte föras till grundlagsutskottet.

Riksdagen föreläggs följande lagförslag:

UTKAST

1.

Lag

om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i barnskyddslagen (417/2007) 77, 82, 84, 89, 90 och 92 §, av dem 89 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 88/2010 och 1302/2014, 90 § sådan den lyder i lag 1302/2014 samt 92 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 88/2010, som följer:

77 §

Medel för eget hushåll

Om ett barn eller en ung person har placerats i vård utom hemmet i enlighet med bestämmelserna om placering som stödåtgärd inom öppenvården, vård utom hemmet eller eftervård enligt 40 §, ska varje kalendermånad medel reserveras i syfte att hjälpa barnet eller den unga personen att klara sig på egen hand till ett belopp som motsvarar minst 40 procent av barnets eller den unga personens inkomster, ersättningar eller tillgodohavanden enligt 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Barnbidrag beaktas dock inte då beloppet räknas ut.

Om barnet eller den unga personen inte får sådana egna inkomster, ersättningar eller har sådana egna tillgodohavanden som avses i 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården eller om de är otillräckliga, ska det organ som ansvarar för socialvården när placeringen avslutas stödja den unga personen som håller på att bli självständig med de medel för eget hushåll som behövs för boende, utbildning och utgifter i anslutning till självständighetsprocessen i övrigt.

Det organ som ansvarar för socialvården har rätt att besluta om tidpunkten för utbetalning av medel för eget hushåll. Medel för eget hushåll ska i regel ges ett barn eller en ung person som håller på att bli självständig när eftervården avslutas eller av särskilda skäl i anslutning till stöd- och tryggnad av barnets eller den unga personens självständighetsprocess senast när han eller hon fyller 25 år.

Det organ som ansvarar för socialvården ska lämna en utredning om inflödet och utbetalningen av medel för eget hushåll sedan placeringen avslutats och på begäran av vårdnadshavaren, intressebevakaren eller ett 15-årigt barn även under den tid placeringen varar.

82 §

Allmänna bestämmelser om handläggning av ärenden

I fråga om handläggning av sådana ärenden som avses i denna lag vid förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen gäller det som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (/), om inte annat föreskrivs i denna lag.

84 §

Förberedande muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen

När ett ärende som gäller omhändertagande inlett kan förvaltningsdomstolen utöver den skriftliga beredningen av ärendet ordna muntlig förberedelse enligt 47 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden för att klarlägga parternas yrkanden och grunderna för dem. Syftet med förhandlingen är i synnerhet att klarlägga vad parterna och den myndighet som gjort ansökan eller fattat beslutet är oeniga om och vilka bevis som kan läggas fram till stöd för yrkandena. Vid förhandlingen kan inte tas emot muntlig bevisning eller höras sakkunniga.

Handläggningen av ärendet fortsätter efter en muntlig förberedelse som skriftlig behandling eller så kan en muntlig förhandling i ärendet ordnas enligt vad som föreskrivs i 57 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

- 1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,
- 2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 a §,
- 3) sådant omhändertagande samt därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,
- 4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar, samt
- 5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §.

I ett ärende som gäller en sådan placering som enligt 37 § ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den förälder vars boende med barnet beslutet gäller.

I ett ärende som gäller sådan begränsning av kontakter som avses i 63 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den vars kontakter till barnet har begränsats genom beslutet.

I ett ärende som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare.

Utöver vad som föreskrivs i 1–4 mom. i denna paragraf får ett barn som fyllt 12 år särskilt söka ändring i barnskyddsärenden som gäller barnet självt.

I övrigt gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (/).

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställt det organ som ansvarar för socialvården får ändring sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, i enlighet med vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (/), då ärendet gäller

- 1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,
- 2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 a §,
- 3) sådant omhändertagande samt därtill ansluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,
- 4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar,
- 5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,

- 6) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,
- 7) sådant omhändertagande av ämnen och föremål som avses i 65 §,
- 8) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,
- 9) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §,
- 10) sådan isolering som avses i 70 §, samt
- 11) sådan särskild omsorg som avses i 72 §.

I beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas på det sätt som anges i 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på ändringssökande i övrigt vad som föreskrivs i socialvårdslagen och lagen om rättegång i förvaltningsärenden (/).

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 §, avslutande av omhändertagande enligt 47 §, begränsning av kontakter enligt 63 §, beviljande av tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §, tryggnad av försörjning och boende enligt 35 §, sådan eftervård som avses i 75 och 76 §, ett sådant förbud som avses i 81 § 5 mom. eller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

En myndighet som gjort en ansökan eller fattat ett beslut har rätt att i förvaltningsdomstolens beslut i de ärenden som avses i 1 mom. söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.

I andra beslut som förvaltningsdomstolen fattat om barn- och familjeinriktat barnskydd än de som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Över beslut som förvaltningsdomstolen har fattat under handläggningen av ärendet och genom vilket verkställigheten av det överklagade beslutet förbjuds eller avbryts, får besvär dock inte anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I förvaltningsdomstolens interimistiska förordnande enligt 83 § får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På sökande av ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen som har meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen (542/2019) ett
nytt 3 mom. som följer:

På barn och unga personer vars rätt till eftervård enligt 75 § har upphört före ikraftträdandet
av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

Helsingfors den 20

Republikens president

Sauli Niinistö

Familje- och omsorgsminister Krista Kiuru

1.

Lag

om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnskyddslagen (417/2007) 77, 82, 84, 89, 90 och 92 §, av dem 89 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 88/2010 och 1302/2014, 90 § sådan den lyder i lag 1302/2014 samt 92 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 88/2010, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

77 §

77 §

Medel för eget hushåll

Medel för eget hushåll

Om ett barn eller en ung person har placerats i vård utom hemmet i enlighet med bestämmelserna om placering som stödåtgärd inom öppenvården, vård utom hemmet eller eftervård enligt 40 §, skall varje kalendermånad medel reserveras i syfte att hjälpa barnet eller den unga personen att klara sig på egen hand till ett belopp som motsvarar minst 40 procent av barnets eller den unga personens inkomster, ersättningar eller tillgodohavanden enligt 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Barnbidrag beaktas dock inte då beloppet räknas ut.

Om barnet eller den unga personen inte får sådana egna inkomster, ersättningar eller har sådana egna tillgodohavanden som avses i 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården eller om de är otillräckliga, skall det organ som ansvarar för socialvården när

Om ett barn eller en ung person har placerats i vård utom hemmet i enlighet med bestämmelserna om placering som stödåtgärd inom öppenvården, vård utom hemmet eller eftervård enligt 40 §, ska varje kalendermånad medel reserveras i syfte att hjälpa barnet eller den unga personen att klara sig på egen hand till ett belopp som motsvarar minst 40 procent av barnets eller den unga personens inkomster, ersättningar eller tillgodohavanden enligt 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården. Barnbidrag beaktas dock inte då beloppet räknas ut.

Om barnet eller den unga personen inte får sådana egna inkomster, ersättningar eller har sådana egna tillgodohavanden som avses i 14 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården eller om de är otillräckliga, ska det organ som ansvarar för socialvården när

Gällande lydelse

placeringen avslutas stödja den unga personen som håller på att bli självständig med de medel för eget hushåll som behövs för boende, utbildning och utgifter i anslutning till självständighetsprocessen i övrigt.

Det organ som ansvarar för socialvården har rätt att besluta om tidpunkten för utbetalning av medel för eget hushåll. Medel för eget hushåll skall i regel ges ett barn eller en ung person som håller på att bli självständig när eftervården avslutas eller av särskilda skäl i anslutning till stödjande och tryggnad av barnets eller den unga personens självständighetsprocess senast när han eller hon fyller 21 år.

Det organ som ansvarar för socialvården skall lämna en utredning om inflödet och utbetalningen av medel för eget hushåll sedan placeringen avslutats och på begäran av vårdnadshavaren, intressebevakaren eller ett 15-årigt barn även under den tid placeringen varar.

82 §

Allmänna bestämmelser om handläggning av ärenden

I fråga om handläggning av sådana ärenden som avses i denna lag vid förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen gäller det som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996), om inte annat föreskrivs i denna lag.

84 §

Förberedande muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen

När ett ärende som gäller omhändertagande inlett kan förvaltningsdomstolen utöver den skriftliga beredningen av ärendet ordna en begränsad muntlig förhandling enligt 37 § 2 mom. i förvaltningsprocesslagen för att klarlägga parternas yrkanden och grunderna för dem. Syftet med förhandlingen är i synnerhet att klarlägga vad parterna och den myndighet

Föreslagen lydelse

placeringen avslutas stödja den unga personen som håller på att bli självständig med de medel för eget hushåll som behövs för boende, utbildning och utgifter i anslutning till självständighetsprocessen i övrigt.

Det organ som ansvarar för socialvården har rätt att besluta om tidpunkten för utbetalning av medel för eget hushåll. Medel för eget hushåll ska i regel ges ett barn eller en ung person som håller på att bli självständig när eftervården avslutas eller av särskilda skäl i anslutning till stödjande och tryggnad av barnets eller den unga personens självständighetsprocess senast när han eller hon fyller 25 år.

Det organ som ansvarar för socialvården ska lämna en utredning om inflödet och utbetalningen av medel för eget hushåll sedan placeringen avslutats och på begäran av vårdnadshavaren, intressebevakaren eller ett 15-årigt barn även under den tid placeringen varar.

82 §

Allmänna bestämmelser om handläggning av ärenden

I fråga om handläggning av sådana ärenden som avses i denna lag vid förvaltningsdomstolen och högsta förvaltningsdomstolen gäller det som föreskrivs i *lagen om rättegång i förvaltningsärenden* (/), om inte annat föreskrivs i denna lag.

84 §

Förberedande muntlig förhandling i förvaltningsdomstolen

När ett ärende som gäller omhändertagande inlett kan förvaltningsdomstolen utöver den skriftliga beredningen av ärendet ordna *muntlig förberedelse enligt 47 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden* för att klarlägga parternas yrkanden och grunderna för dem. Syftet med förhandlingen är i synnerhet att klarlägga vad parterna och den myndighet

Gällande lydelse

som gjort ansökan eller fattat beslutet är oeniga om och vilka bevis som kan läggas fram till stöd för yrkandena. Vid förhandlingen kan inte tas emot muntlig bevisning eller höras sakkunniga.

Handläggningen av ärendet fortsätter efter en begränsad muntlig förhandling *enligt 1 mom.* som skriftlig behandling eller så kan en muntlig förhandling i ärendet ordnas enligt vad som föreskrivs i 37 och 38 § i förvaltningsprocesslagen.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 a §,

3) sådant omhändertagande samt därtill avsluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar, samt

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §.

I ett ärende som gäller en sådan placering som enligt 37 § ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den förälder vars boende med barnet beslutet gäller.

I ett ärende som gäller sådan begränsning av kontakter som avses i 63 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den vars kontakter till barnet har begränsats genom beslutet.

I ett ärende som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare.

Utöver vad som bestäms i 1–4 mom. i denna paragraf får ett barn som fyllt 12 år särskilt

Föreslagen lydelse

som gjort ansökan eller fattat beslutet är oeniga om och vilka bevis som kan läggas fram till stöd för yrkandena. Vid förhandlingen kan inte tas emot muntlig bevisning eller höras sakkunniga.

Handläggningen av ärendet fortsätter efter en muntlig *förberedelse* som skriftlig behandling eller så kan en muntlig förhandling i ärendet ordnas enligt vad som föreskrivs i 57 § i *lagen om rättegång i förvaltningsärenden*.

89 §

Rätt att söka ändring

Barnets förälder och vårdnadshavare samt den som svarar eller omedelbart före beredningen av ärendet har svarat för barnets vård och fostran får var för sig söka ändring i ett ärende som gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 a §,

3) sådant omhändertagande samt därtill avsluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar, samt

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §.

I ett ärende som gäller en sådan placering som enligt 37 § ordnas som en stödåtgärd inom öppenvården får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den förälder vars boende med barnet beslutet gäller.

I ett ärende som gäller sådan begränsning av kontakter som avses i 63 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare samt av den vars kontakter till barnet har begränsats genom beslutet.

I ett ärende som gäller sådana begränsande åtgärder som avses i 65 §, 67 § 4 mom., 69, 70 och 72 § får ändring sökas av barnets vårdnadshavare.

Gällande lydelse

söka ändring i barnskyddsärenden som gäller barnet självt.

I övrigt gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen.

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården får ändring sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, i enlighet med vad som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen, då ärendet gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 a §,

3) sådant omhändertagande samt därtill avsluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar,

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,

6) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,

7) sådant omhändertagande av ämnen och föremål som avses i 65 §,

8) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,

9) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §,

10) sådan isolering som avses i 70 §, samt

11) sådan särskild omsorg som avses i 72 §.

I beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas på det sätt som anges i 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

Föreslagen lydelse

Utöver vad som föreskrivs i 1–4 mom. i denna paragraf får ett barn som fyllt 12 år särskilt söka ändring i barnskyddsärenden som gäller barnet självt.

I övrigt gäller i fråga om rätten att söka ändring och föra talan det som föreskrivs i *lagen om rättegång i förvaltningsärenden* (/).

90 §

Sökande av ändring hos förvaltningsdomstolen

I ett beslut av en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården får ändring sökas genom besvär direkt hos förvaltningsdomstolen, i enlighet med vad som föreskrivs i *lagen om rättegång i förvaltningsärenden* (/), då ärendet gäller

1) en sådan brådskande placering som avses i 38 § 1 mom.,

2) sådan förlängning av en brådskande placering som avses i 38 a §,

3) sådant omhändertagande samt därtill avsluten vård utom hemmet som avses i 43 § 1 mom.,

4) sådan ändring av platsen för vård utom hemmet som enligt 43 § 3 mom. görs under den tid omhändertagandet eller den brådskande placeringen varar,

5) sådant avslutande av omhändertagande som avses i 47 §,

6) sådan begränsning av kontakter som avses i 63 §,

7) sådant omhändertagande av ämnen och föremål som avses i 65 §,

8) sådant undanhållande av en försändelse som avses i 67 § 4 mom.,

9) sådan begränsning av rörelsefriheten som avses i 69 §,

10) sådan isolering som avses i 70 §, samt

11) sådan särskild omsorg som avses i 72 §.

I beslut som någon annan än en tjänsteinnehavare som är underställd det organ som ansvarar för socialvården har fattat i ärenden som gäller begränsningar och begränsande åtgärder får ändring sökas på det sätt som anges i 1 mom. Besvär ska anföras inom 30 dagar från delfäendet av beslutet.

Gällande lydelse

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på ändringssökande i övrigt vad som föreskrivs i socialvårdslagen och förvaltningsprocesslagen.

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 §, avslutande av omhändertagande enligt 47 §, begränsning av kontakter enligt 63 §, beviljande av tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §, tryggande av försörjning och boende enligt 35 §, sådan eftervård som avses i 75 och 76 §, ett sådant förbud som avses i 81 § 5 mom. eller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. I förvaltningsdomstolens beslut som gäller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen, om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd i ärendet.

En myndighet som gjort en ansökan eller fattat ett beslut har rätt att i förvaltningsdomstolens beslut i de ärenden som avses i 1 mom. söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.

I andra beslut som förvaltningsdomstolen fattat om barn- och familjeinriktat barnskydd än de som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Över beslut som förvaltningsdomstolen har fattat under handläggningen av ärendet och genom vilket verkställigheten av det överklagade beslutet förbjuds eller avbryts, får besvär dock inte anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I förvaltningsdomstolens interimistiska förordnande enligt 83 § får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Föreslagen lydelse

Om inte något annat föreskrivs i denna lag tillämpas på ändringssökande i övrigt vad som föreskrivs i socialvårdslagen och *lagen om rättegång i förvaltningsärenden* (/).

92 §

Sökande av ändring hos högsta förvaltningsdomstolen

I förvaltningsdomstolens beslut som gäller omhändertagande av barn och vård utom hemmet enligt 43 §, avslutande av omhändertagande enligt 47 §, begränsning av kontakter enligt 63 §, beviljande av tillstånd till undersökning av barn enligt 28 §, tryggande av försörjning och boende enligt 35 §, sådan eftervård som avses i 75 och 76 §, ett sådant förbud som avses i 81 § 5 mom. eller fördelningen av ansvaret och kostnaderna för ordnandet av barnskydd mellan kommunerna enligt 16, 16 a och 16 b § får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i *lagen om rättegång i förvaltningsärenden*.

En myndighet som gjort en ansökan eller fattat ett beslut har rätt att i förvaltningsdomstolens beslut i de ärenden som avses i 1 mom. söka ändring hos högsta förvaltningsdomstolen.

I andra beslut som förvaltningsdomstolen fattat om barn- och familjeinriktat barnskydd än de som avses i 1 mom. får ändring inte sökas genom besvär.

Över beslut som förvaltningsdomstolen har fattat under handläggningen av ärendet och genom vilket verkställigheten av det överklagade beslutet förbjuds eller avbryts, får besvär dock inte anföras hos högsta förvaltningsdomstolen.

I förvaltningsdomstolens interimistiska förordnande enligt 83 § får ändring inte sökas särskilt genom besvär.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Denna lag träder i kraft den 20 .

På sökande av ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen som har meddelats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

UTKAST

2.

Lag

om ändring av ikraftträdandebestämmelsen i en lag om ändring av barnskyddslagen

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till ikraftträdandebestämmelsen i lagen om ändring av barnskyddslagen (542/2019) ett
nytt 3 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På barn och unga personer vars rätt till eftervård enligt 75 § har upphört före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Denna lag träder i kraft den 20 .